T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2023/621
KARAR NO : 2024/566
KARAR TR : 02/12/2024

ÖZET: Davacının nüfus kaydının, evlilik sonucunda kocasının aile hanesine taşınması işleminin iptaline karar verilmesi istemiyleaçılan davanın, ADLİ YARGI YERİNDE görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : ****
Vekili : ****
Davalılar : 1- Fatih İlçe Nüfus Müdürlüğü (Adli ve İdari Yargıda)
2- **** (Adli Yargıda)

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı vekili, müvekkili ile davalı kocanın, 16/07/2017 tarihinde evlendiğini, evlilikle müvekkilinin her ne kadar yalnızca kendi soyadını kullanmak istemiş ise de TMK'nın 187. maddesinin lafzı nedeniyle soyadını, kocasının soyadı ile birlikte kullanmasına izin verildiğini ve böylece *** olan soyadının *** olarak değiştiğini, aynı şekilde, evlenmekle *** olan nüfus kütük kaydının kocasının hanesine taşınarak tescil edildiğini, evlendiği tarihe kadar **** soyadı ile tanındığını, evlenmekle hem soyadının değişmesinin hem de nüfus kütüğünün değiştirilmesinin doğumuyla kazandığı kişilik hakkına yönelik bir hak ihlali olduğunu ve söz konusu değişikliklerin kadın ve erkeğin kanun önünde eşit olması ilkesine aykırılık teşkil ettiğini, öte yandan soyadının isim üzerindeki hak çerçevesinde kişiye sıkı sıkıya bağlı, sıkı yönetim ve olağanüstü hallerde dahi devredilemez ve sınırlandırılamaz bir hak olmasına karşın TMK 187. maddesi çerçevesinde değiştirildiğini, bununla da kalınmayarak nüfus kütüğünün kocasının hanesine taşınmasının kişi olarak tanınma hakkına yasal bir saldırı ve kadına yönelik cinsiyet temelli bir ayrımcılık ve şiddet olarak tanınması gerektiğini ileri sürerek, müvekkilinin evlilik sonucu *** olarak değişen soyadının iptali ile evlilik öncesi **** olan soyadını kullanmasına, evlilik sonucu kocasının hanesine taşınan nüfus kaydının iptali ile kocası ile birlikte ortak olarak seçecekleri bir nüfus aile hanesinin açılmasına ve davacı kadın ile davalı kocanın bu haneye kayıtlarının yapılmasına; aksi kabulde ise mahkemece karar verilecek bir aile nüfus hanesinin açılması ve davacı kadın ile davalılardan kocanın bu haneye kayıtlarının yapılmasına karar verilmesi istemiyle Fatih İlçe Nüfus Müdürlüğü ile ****'e karşı adli yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. Adli Yargıda

2. İstanbul 3. Aile Mahkemesi 13/10/2020 tarih ve E.2020/121, K.2020/483 sayılı kararı ile, davacının evlenmekle almış olduğu *** soy isminin iptali ile münhasıran kızlık soy ismi olan *** soy ismini evlendikten sonra tek başına kullanmasına, davacının evlilik sonrasında hangi haneye kaydedileceğinin idari bir işlem olması sebebiyle mahkemenin görevsizliğine karar vermiş, davacı vekilinin kararı istinaf etmesi üzerine İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 38. Hukuk Dairesi 03/05/2021 tarih ve E.2021/272, K.2021/768 sayılı kararı ile,*"evlilikle eş hanesine taşınma işleminin iptali istemi nüfus kayıt gözetim davası olup(5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu mad.36), davaya bakmakla görevli mahkemeler Asliye Hukuk Mahkemeleridir)"* gerekçesiyle davacının kayıt tashihine yönelik istinaf talebinin şimdilik diğer yönler incelenmeksizin kabulü ile kararın buna ilişkin hüküm fıkrasının kaldırılmasına, belirtilen eksikliklerin giderilip sonucu uyarınca hüküm tesisi için dosyanın mahkemesine gönderilmesine kesin olarak karar vermiştir.

3. İstanbul 3. Aile Mahkemesi 11/11/2021 tarih ve E.2021/381, K.2021/696 sayılı kararı ile, davacının eşiyle birlikte ayrı nüfus hanesine kaydı işlemi yönünden mahkemenin görevsizliğine, Asliye Hukuk Mahkemesinin görevli olduğuna karar vermiş, tarafların istinaf etmemesi üzerine karar kesinleşmiştir.

4. **İstanbul 14. Asliye Hukuk Mahkemesi 04/04/2022 tarih ve E.2022/64, K.2022/300 sayılı kararı** ile, uyuşmazlığın çözümünde idari yargının görevli olduğu gerekçesiyle davanın usulden reddine karar vermiş, davacı vekilinin kararı istinaf etmesi üzerine, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi 29/12/2022 tarih ve E.2022/1961, K.2022/2159 sayılı kararı ile davacı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"Açılan dava davacının eşiyle birlikte ayrı nüfus hanesine kaydı talebinden ibarettir.
İstanbul 3 Aile Mahkemesinin 13/10/2020 tarih, 2020/121 esas, 2020/483 karar sayılı kararı ile

davacının eşiyle birlikte ayrı nüfus hanesine kaydı talebi yönünden "...Davacının Nüfus Hizmetleri kanunun Anayasa'ya aykırılığına ilişkin mahkememizin başvurması talebinin mahkememizin görevine girmemesi ve idari bir işlem olması ve evlilik sonrasında hangi haneye kaydedileceği idari bir işlem olması sebebiyle mahkememizin görevsizliğine, Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunulmasına yer olmadığına.." şeklinde karar verilmiş, verilen bu kararın istinaf edilmesi üzerine İstanbul BAM 38 Hukuk Dairesi'nin 03/05/2021 tarih 2021/272 Esas 2021/768 Karar sayılı kesin ilamı doğrultusunda görevli mahkeme olarak Asliye Hukuk Mahkemeleri belirlendiğinden, bu doğrultuda İstanbul 3 Aile Mahkemesinin 11/11/2021 tarih, 2021/381 esas, 2021/696 karar sayılı kararı ile görevsizlik kararı verilerek mahkememizin yukarıda belirtilen esasına kaydedilmiştir.

5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 23/2 maddesinde "Evlenen kadının kaydı kocasının hanesine taşınır. Kocası ölen kadın yeniden evlenmedikçe ölen kocasının aile kütüğünde kalır. Ancak dilerse babasının kütüğüne dönebilir." hükmü ile 2505 sayılı Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliğinin 9 uncu maddesinde "Aynı aileye mensup kişiler bir aile kütük sıra numarası altında kaydedilirler...Aile bireylerinden birinin sonradan soyadını değiştirmesi bu haneden çıkarılmasını gerektirmez" hükmü düzenlenmiştir.

İdari yargıda dava türleri 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda düzenlenmiştir. Kanunun "İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı" başlıklı 2. maddesine göre; idari davalar, tam yargı davaları, idari sözleşmelerin tarafları arasındaki uyuşmazlıklara ilişkin davalar ve iptal davaları olarak çeşitlilik gösterse de uygulamada iki ana dava türü, iptal davası ve tam yargı davası olup iptal davası ile idarenin (idari) işleminin , yetki, şekil, sebep, konu ve maksat unsurları yönünden hukukilik denetimi yapılırken, tam yargı davası ile idarenin eylemlerinden (faaliyetlerinden) kaynaklanan kişilerin maddi ve manevi varlıklarına yönelik ihlallerin tanzim edilmesi amaçlanmaktadır.

Dava dosyası incelendiğinde; yukarıda belirtilen kanun ve yönetmelik hükümleri uyarınca davacının mevcut nüfus kayıtlarındaki nüfus idaresinin yapmış olduğu işlemin idari işlem niteliğinde olduğu; davanın konusunun, davacının eşiyle birlikte ayrı nüfus hanesine kaydı talebine ilişkin bulunduğu, bu işlemlerin hukukilik denetiminin idari yargı görevi dahilinde olduğu, mahkememizce bu anlamda hukukilik denetimi yapılamayacağı değerlendirilmiş bu işlemler yönünden yargı yolunun idari yargı olması nedeniyle HMK 114/1-b maddesi gereğince yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle mahkememizin görevsizliğine, bu nedenle HMK 115/2 Md.si uyarınca davanın usulden reddine dair aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

5. Davacı vekili bu kez, davacının evlilik sonucu kocasının aile hanesine taşınması işleminin iptaline karar verilmesi istemiyle Fatih İlçe Nüfus Müdürlüğüne idari yargı yerinde dava açmıştır.

B. İdari Yargıda

6. **İstanbul 4. İdare Mahkemesi 16/06/2023 tarih ve E.2023/1343 sayılı kararı**ile, davanın görüm ve çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğu gerekçesiyle, 2247 sayılıKanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine ve dosya incelemesinin bu konuda Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilinceye kadar ertelenmesine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

*"...Dava dosyasının incelenmesinden; davacının kocasıyla ayrı ve yeni bir aile hanesi açılması imkanı yaratılmaksızın evlilik sonucu *** Olan nüfus kaydının *** ile kocasının aile hanesine taşınarak 2017/834 no ile tescil edilen idari işlemin iptali istemiyle bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.*

5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 'Nüfus Davaları' başlıklı 36. maddesinde; "(.1) Mahkeme kararı ile yapılan kayıt düzeltmelerinde aşağıdaki usûllere uyulur:

a) Nüfus kayıtlarına ilişkin düzeltme davaları, düzeltmeyi isteyen şahıslar ile ilgili resmî dairenin göstereceği lüzum üzerine Cumhuriyet savcıları tarafından yerleşim yeri adresinin bulunduğu yerdeki görevli asliye hukuk mahkemesinde açılır. (...)" düzenlemesi yer almaktadır.

Yukarıda metnine yer verilen 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu uyarınca nüfus kayıtlarına yönelik davalarda görevli mahkeme olarak Asliye Hukuk Mahkemelerinin belirlenmiş olması karşısında, işbu uyuşmazlığın görüm ve çözümünün adli yargının görevinde kaldığı ve yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle esasının incelenmesinin hukuken mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır..."

7. İstanbul 4. İdare Mahkemesince 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için adli ve idari yargı dava dosyalarının asılları Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiştir.

III. İLGİLİ HUKUK

8. 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun*"Kaydın kapatılması ve yeniden açılması"* başlıklı 14. maddesi şöyledir:

"(1) Nüfus kaydının kapatılması; ölüm, gaiplik, Türk vatandaşlığının kaybı, evlenme, boşanma, evlât edinilme, soybağının düzeltilmesi veya reddi gibi olaylar nedeniyle bir kaydın üzerinde işlem yapılamaz hale getirilmesidir.

(2) Kaydın kapatılmasına ilişkin sebep ortadan kalktığında veya kaydın yeniden açılmasını gerektirecek yeni bir sebep ortaya çıktığında kayıt yeniden açılır. Kaydın açılmasından sonra kişisel

durumda meydana gelmiş olan olaylar kişinin kaydına işlenir."

9. 5490 sayılı Kanun'un *"Bildirim süresi ve yükümlü olanlar"* başlıklı 31. maddesi şöyledir:

"(1) Ölüm olayını;
a) Şehir ve kasabalarda 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu gereğince defin ruhsatı vermeye yetkili olanlar,
b) Köylerde, varsa resmî tabip veya sağlık kuruluşu yetkilileri, yoksa köy muhtarları,
c) Hastane ve bakım evi gibi sağlık kurumlarında kurum amirlikleri,
ç) Askeri birliklerde tabipler veya iç hizmet mevzuatına göre kıta komutanlıklarınca görevlendirilmiş olanlar ve askerlik şubeleri,
d) Doğal afetlerde mülkî idare amirlerince görevlendirilecek memurlar,
e) Adlî olaylarda ve kazalarda ilgili Cumhuriyet savcılıkları, olayın meydana geldiği tarihten itibaren, dış temsilcilikler ise olaydan haberdar oldukları tarihten itibaren on gün içerisinde Genel Müdürlüğe ya da nüfus müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdürler.
(2) Kanunî süre geçtikten sonra nüfus müdürlüklerine gelen ölümlere ait tutanaklar resmî sağlık kurumları kayıtlarına veya diğer resmî belgelere dayanılarak düzenlenmiş ise nüfus müdürlüklerince kabul edilip işleme alınır.
(3) Yurt içinde meydana gelen ölümlerde, ölüm nerede meydana gelmişse o yerin nüfus müdürlüğüne, ölüm yerinin tespit edilememesi halinde ceset nerede bulunmuşsa o yerin, ölüm bir taşıt içinde olmuşsa bu taşıttan çıkarıldığı yerin nüfus müdürlüğüne bildirilir.
(4) Ölenin kaydı yok ise yapılacak soruşturma sonunda Türk vatandaşlığı ve ailesi tespit edildiği takdirde doğum tutanağı düzenlenerek aile kütüğüne önce doğum, sonra ölüm olayı işlenir."

10. 5490 sayılı Kanun'un *"Ölü olduğu halde aile kütüklerinde sağ görünenler"* başlıklı 33. maddesi ise şöyledir:

"(1) Ölmüş olduğu halde aile kütüklerinde sağ görülenlere ait ölüm tutanakları, ölüm olayını gösterir belge ile başvurulması halinde nüfus müdürlüklerince düzenlenir ve gerekli işlem yapılır. Herhangi bir belge ibraz edilememesi durumunda ölüm beyanının doğruluğu nüfus müdürlüklerince tahkik ettirildikten sonra düzenlenecek ölüm tutanağı, mülkî idare amirinin emri ile işleme konulur.
(2) (Ek: 19/10/2017-7039/8 md.) Merkezî veri tabanında yer alan kayıtlara göre uzun süre işlem görmeyen ve yaşı itibarıyla ölü olması muhtemel kişiler Genel Müdürlükçe tespit edilir. Tespit edilen kayıtların araştırılması mülkî idare amirinin emriyle kolluk kuvvetlerine yaptırılır. Araştırma sonucu ölü oldukları tespit edilenlerin ölümleri tescil edilir."

11. 5490 sayılı Kanun'un *"Kayıt düzeltilmesi"* başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"(1) Kesinleşmiş mahkeme hükmü olmadıkça nüfus kütüklerinin hiçbir kaydı düzeltilemez ve kayıtların anlamını ve taşıdığı bilgileri değiştirecek şerhler konulamaz. Ancak olayların aile kütüklerine tescili esnasında yapılan maddî hatalar nüfus müdürlüğünce dayanak belgesine uygun olarak düzeltilir.
(2) Aile kütüklerindeki din bilgisine ilişkin talepler, kişinin yazılı beyanına uygun olarak tescil edilir, değiştirilir, boş bırakılır veya silinir. "

12. 5490 sayılı Kanun'un *"Nüfus davaları"* başlıklı 36. maddesi şöyledir:

"(1) Mahkeme kararı ile yapılan kayıt düzeltmelerinde aşağıdaki usûllere uyulur:
a) Nüfus kayıtlarına ilişkin düzeltme davaları, düzeltmeyi isteyen şahıslar ile ilgili resmî dairenin göstereceği lüzum üzerine Cumhuriyet savcıları tarafından yerleşim yeri adresinin bulunduğu yerdeki görevli asliye hukuk mahkemesinde açılır. Kayıt düzeltme davaları (...)[10] nüfus müdürü veya görevlendireceği nüfus memuru huzuru ile görülür ve karara bağlanır.
b) (Değişik: 19/10/2017-7039/9 md.) Haklı sebeplerin bulunması hâlinde aynı konuya ilişkin düzeltme yapılması hâkimden istenebilir. Ad değişikliği hâlinde, nüfus müdürlüğü bu kişinin çocuklarının baba veya ana adına ilişkin kaydı, soyadı değişikliğinde ise eşin ve ergin olmayan çocukların soyadını da düzeltir.
c) Tespit davaları, kaydın iptali veya düzeltilmesi için açılacak davalara karine teşkil eder.
(2) Kişilerin başkasına ait kaydı kullandıklarına ilişkin başvurular Bakanlıkça incelenip sonuçlandırılır."

13. 5490 sayılı Kanun'un *"Maddî hatalar"* başlıklı 38. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun 7 nci maddesinde sayılan aile kütüklerine tescil edilmesi gereken bilgilerden; dayanak belgesinde bulunduğu halde nüfus kütüklerine hatalı veya eksik olarak tescil edilen ya da hiç yazılmayan bilgiler veya mükerrer kayıtlar maddî hata kapsamında değerlendirilir. Bu tür maddî hatalar Genel Müdürlükçe ya da nüfus müdürlükleri tarafından düzeltilir veya tamamlanır."

14. 5490 sayılı Kanun'un *"Tarihlerde düzeltme ve tamamlama yetkisi"* başlıklı 39. maddesi şöyledir:

"(1) Genel Müdürlük, nüfus kayıtlarına göre vatandaşların hicrî veya rumî tarihle yazılmış nüfus

olaylarının tarihlerini miladî yıla çevirerek aile kütüklerine geçirmeye, doğum tarihlerinin ay ve günü belli olmayanların da eksikliklerini tamamlamaya yetkilidir.

(2) Doğum tarihlerinde doğum yılı yazılıp, doğum ayı ve günü yazılmamış olanların yaşlarının hesaplanmasında doğduğu yılın Temmuz ayının birinci günü, ayı yazılıp da günü belli olmayanlar için de o ayın birinci günü başlangıç olarak alınır."

15. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 30. maddesinin ikinci fıkrası *"nüfus sicilinde bir kayıt yoksa veya bulunan kaydın doğru olmadığı anlaşılırsa, gerçek durum her türlü kayıtla ispat edilir."* hükmünü içermektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

16. Uyuşmazlık Mahkemesinin Kenan YAŞAR'ın Başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ın katılımlarıyla yapılan 02/12/2024 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, İdare Mahkemesince, anılan Kanun'un 19. maddesine göre başvuruda bulunulmuş olduğu, idari yargı dosyasının ekinde adli yargı dosyası ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesine gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

17. Raportör-Hâkim Süleyman ARIDURU'nun, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra, gereği görüşülüp düşünüldü:

18. Dava, davacının evlilik sonucu kocasının aile hanesine taşınması işleminin iptaline karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

19. Dava dosyasında bulunan nüfus kayıt örneklerinin incelenmesinden, davacı ****'ın 16/07/2017 tarihinde **** ile evlendiği, evlenme işleminin nüfus kaydına Beyoğlu ilçesi tarafından 2017/834 numarası ile tescil edildiği, evlenme sonucu nüfus kaydının *** sıra numarasından kocasının hanesine taşınarak tescil edildiği anlaşılmıştır.

20. 5490 sayılı Kanun'un 36. maddesinde, ilgililerin nüfus kayıtlarına ilişkin düzeltme ve tespit davası açmak hak ve yetkisine sahip oldukları, 38. maddesinde ise nüfus kayıtlarındaki maddi hataların ancak dayanak belgesinde bulunduğu halde kütüklere hatalı veya eksik olarak tescil edilen, hiç yazılmayan veya mükerrer kayıtlarla ilgili olanların nüfus idaresince düzeltilmesinin veya tamamlanmasının mümkün olduğu, 35. maddesinde de, kesinleşmiş mahkeme hükmü olmadıkça nüfus kütüklerinin hiçbir kaydının düzeltilemeyeceği kayıtların anlamı ile taşıdığı bilgileri değiştirecek şerhlerin konulamayacağı hükme bağlanmıştır.

21. Buna göre, nüfus kayıt düzeltme davaları diğer kayıt düzeltme davaları gibi kamu düzeni ile yakından ilgili bulunduğundan, hakim doğru sicili oluşturmak zorundadır. Nüfus kaydına ilişkin bazı işlemler adli, bazı işlemler de idari kararlarla yapılmaktadır. Adli yargının görev alanına giren davaların ise maddi hata dışındaki nüfus kayıtlarının düzeltilmesi davaları olduğu açıkça belirlenmiştir. Davacının ileri sürdüğü talebin evlilik sonucu kocasının hanesine taşınan nüfus kaydının iptali ile kocası ile birlikte ortak olarak seçecekleri bir nüfus aile hanesinin açılmasına ve davacı kadın ile davalı kocanın bu haneye kayıtlarının yapılmasına; aksi kabulde ise mahkemece karar verilecek bir aile nüfus hanesinin açılması ve davacı kadın ile davalılardan kocanın bu haneye kayıtlarının yapılmasına karar verilmesi olduğundan uyuşmazlığın5490 sayılı Kanun'un ilgili maddeleri uyarınca adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

22. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, İstanbul 4. İdare Mahkemesinin başvurusunun kabulü ile İstanbul 14. Asliye Hukuk Mahkemesinin 04/04/2022 tarih ve E.2022/64, K.2022/300 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde ADLİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. İstanbul 4. İdare Mahkemesinin BAŞVURUSUNUN KABULÜ ileİstanbul 14. Asliye Hukuk Mahkemesinin 04/04/2022 tarih ve E.2022/64, K.2022/300 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,

02/12/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan Vekili	Üye	Üye	Üye
Kenan	Nilgün	Doğan	Eyüp
YAŞAR	TAŞ	AĞIRMAN	SARICALAR

Üye	Üye	Üye
Ahmet	Mahmut	Bilal
ARSLAN	BALLI	ÇALIŞKAN